

Evaluatie van het visbestand in het Pietegeleed en de Waterloop-zonder-Naam (Westkust)

Wijze van citeren:

Boets P., Dillen A., Zoeter-Vanpoucke M., Poelman E. (2020). Evaluatie van het visbestand in het Pietegeleed en de waterloop-zonder-Naam (Westkust). Studie uitgevoerd in opdracht van Natuur en Bos. 8p.

Contactgegevens:

Pieter Boets
Provinciaal centrum voor Milieuonderzoek
Godshuizenlaan 95, 9000 Gent
pieter.boets@oost-vlaanderen.be

Alain Dillen
Natuur en Bos
Virginie Lovelinggebouw , Koningin Maria Hendrikaplein 70 postbus 73 - 9000 Gent
alain.dillen@vlaanderen.be

Inhoud

Inleiding.....	4
Materiaal en methoden	4
Studiegebied.....	4
Visstandsonderzoek	5
Resultaten en discussie	5
Conclusies en aanbevelingen voor beheer.....	7

Inleiding

Ten behoeve van de uitwerking van toekomstige projecten van geïntegreerd waterbeheer en natuurontwikkeling langs de Westkust werd er door Natuur en Bos gevraagd om het visbestand van 2 waterlopen, namelijk het Pietegeleed en de waterloop-zonder-Naam, te onderzoeken. Beiden zijn gelegen in Nieuwpoort. Van beide waterlopen zijn er geen recente vis- en waterkwaliteitsgegevens beschikbaar. Met dit verkennend onderzoek wordt er voor het eerst informatie verkregen over het aanwezig visbestand in deze waterlopen. Dit rapport omvat de resultaten evenals een aantal aanbevelingen voor het beheer en de verdere inrichting van deze waterlopen.

Materiaal en methoden

Studiegebied

Het onderzoek werd uitgevoerd op 3 verschillende locaties (tabel 1, figuur 1) waarvan 2 gelegen op het Pietegeleed en 1 locatie op de Waterloop-zonder-Naam. Het “Pietegeleed” in Lombardsijde (partim Nieuwpoort) mondt via het Pietesas in de “Kreek van Lombardsijde” (deel van de IJzermonding) uit. Meer bepaald werd het deel tussen de Koninklijke Baan en de monding van het Geleed via het Pietesas door de Halvemaandijk onderzocht. Daarnaast werd er ook een locatie meer stroomopwaarts onderzocht ter hoogte van de golfclub. Het Pietegeleed staat via een stuw in verbinding met de monding van de IJzer. Op de “Waterloop-zonder-Naam” die ontspringt in het natuurreservaat “Hannecartbos” en die in de IJzermonding uitmondt via de Kattesas, werd het deel van de Waterloop-zonder-Naam dat gelegen is binnen de Lenspolder (tussen de Kinderlaan, de Viktorlaan, de Nieuwpoortsesteenweg en de Dudenhofenlaan) te Nieuwpoort onderzocht. Ook deze waterloop staat met de IJzer in verbinding weliswaar via een pompstation.

Tabel 1 – Overzicht van de bemonsterde locaties, met weergave van X en Y coördinaten (Lambert 72). De coördinaten horen toe aan het meest stroomopwaartse punt van de afvissing. De gegeven locatienummers (ID) komen overeen met deze in de visdatabase van de provincie Oost-Vlaanderen.

ID	Waarnemingsplaats	Waterlichaam	X	Y
516	Halvemaanstraat, stroomopwaarts sluis	Pietegeleed	36669.41926	205261.3139
517	Strandjuttersdreef	Pietegeleed	37354.26022	206496.6165
518	Polderdreef	Waterloop-zonder-Naam	35175.53962	203894.988

Figuur 1 – Kaart met weergave van het Pietegeleed (locatie 516 en 517) en de waterloop-zonder-Naam (locatie 518).

Visstandsonderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 3 juni 2020. Er werd wadend gevist met behulp van een elektrovisserijtoestel. Bij het elektrisch afvissen wordt via een stroomgroep en een gelijkrichter (VVP 15C Smith-Rooth) een spanningsveld in het water opgewekt tussen een positieve en negatieve pool, wat verdovend werkt op de vis. De negatieve pool of kathode bestaat uit een platte stroomgeleidende koperen gevlochten draad, die over de breedte van de waterloop wordt gelegd. De positieve pool (anode) bestaat uit één schepnet met geïsoleerde steel en een stroomgeleidende metalen ring voorzien van een vangnet. Er wordt een zo hoog mogelijke vangstefficiëntie nagestreefd door met tussenpozen de anode onder water te dompelen, waardoor de daar aanwezige vis tijdelijk verdoofd wordt. De verdoofde vis wordt direct uit het water geschept en verzameld in een emmer met water. Het ononderbroken onder stroom zetten van het gekozen traject zou meer vis verjagen door het wegvluchten uit de schrikzone.

De gevangen vissen werden telkens gesorteerd en de aantallen werden bepaald per soort evenals het totaal gewicht. Van paling werden de individuele lengtes en het gewicht genoteerd. Tevens werden vissen visueel geïnspecteerd op aanwezigheid van gebreken of ziektes. Na het onderzoek werden de vissen teruggeplaatst in het onderzochte water.

Resultaten en discussie

Er werden in totaal 3 soorten gevangen: driedoornige stekelbaars (3D), tiendoornige stekelbaars (10D) en paling. Op locatie 516, t.h.v. de Halvemaanstraat werd er geen vis waargenomen. Vermoedelijk liggen een te hoog zoutgehalte en een te laag zuurstofgehalte aan de basis hiervan. Bovendien werd er een dikke laag anoxisch slib op de bodem vastgesteld. De oorzaak van dit slib ligt vermoedelijk aan

de totaalsom van inspoeling van omliggende akkers, resterende lozingen afkomstig van huishoudens, slib dat bij hoogwater via de kreek van Lombardsijde en de stuw binnenkomt (er sijpelt permanent weliswaar beperkt water door), organisch materiaal dat afsterft en bezinkt, stof dat er in waait, en dat alles in combinatie met een quasi beperkt (stilstaand) debiet van de waterloop. Op de tweede locatie (517), meer stroomopwaarts werd er 3D en paling van verschillende groottes waargenomen (tabel 2). Dit wijst er op dat (wellicht beperkte aantallen) glasaal of jonge paling doorheen de stuw op het Pietegeleed aan de Halvemaanstraat kan passeren op sommige momenten van het jaar – en dan meteen stroomopwaarts trekt om uit de zuurstofloze condities weg te geraken, tot zelfs voorbij het ingekokerde deel van de waterloop. Echter betwijfelen we of het habitat zeer geschikt is, gezien er toch nog verontreiniging werd vastgesteld, veel slib en verharde oevers (figuur 2). Bovendien is het ook belangrijk dat paling terug kan trekken naar zee. Gezien het stuwtje aan de Halvemaanstraat het meeste deel van het jaar gesloten is en enkel bij laag tij geopend wordt om het duin- en polderwater te lozen in de IJzermonding werpt er zich hier vermoedelijk een vismigratieknelpunt op.

Tabel 2 – Overzicht de totale aantallen en gewicht per soort en per locatie. Voor paling werd e individuele lengte en het gewicht weergegeven.

ID	Waargenomen soort	Lengte onderzoek (m)	Aantal	Lengte (cm)	Gewicht (g)
516	geen vis	100	0		
517	3D	60	2		3.1
517	paling	60	1	54	310
517	paling	60	1	26.5	32
517	paling	60	1	54	374
517	paling	60	1	48	215
517	paling	60	1	51.5	285
517	paling	60	1	37	119
517	paling	60	1	34	70.5
518	3D	100	60		8
518	10D	100	10		2

Tot slot werden er op de waterloop-zonder-Naam (figuur 2) twee vissoorten waargenomen, 3D en 10D. Deze waterloop, hoewel gekenmerkt door een beperkt visbestand, lijkt ecologisch wel redelijk waardevol. Vermoedelijk vormt de pompconstructie aan de monding (Kattesas) nog een barrière voor vissen waaronder paling om deze waterloop op te zwemmen. Wel werden er in de waterloop drie soorten onderwaterplanten, twee inheemse (fonteinkruid en sterrekroos) en een uitheemse (smalle waterpest) waargenomen. Daarnaast werden er visueel ook heel wat libellen en waterjuffers en kikkervisjes waargenomen wat doet vermoeden dat de waterloop goed scoort wat betreft macroinvertebraten en waterkwaliteit. Tevens vormt het talrijk voorkomen van stekelbaars een goede voedselbron voor lepelaar.

Figuur 2 – Foto genomen ter hoogte van de Strandjuttersdreef (stroomafwaarts locatie 517) van het Pietegeleed (links) en van de Waterloop-zonder-Naam (locatie 518) (rechts).

Conclusies en aanbevelingen voor beheer

Het globale visbestand in de twee onderzochte waterlopen is eerder matig tot beperkt met slechts 3 soorten. Het Pietegeleed kan echter mits een aantal aanpassingen wel interessant opgroeigebied vormen voor paling en andere soorten zoals bot. Eerst en vooral is het belangrijk om de waterkwaliteit vooral dan nabij de monding te verbeteren. Om meer zuurstofrijk water en minder slib aanwezig te hebben kan men overwegen om de stuw meer open te zetten zodat er uitwisseling is tussen het hinterland en de kreek van Lombardsijde en dus ook meer stroming. Echter is het belangrijk om na te gaan of er hierdoor niet al te veel verzilting optreedt of gevaar voor overstroming. Eens er een betere waterkwaliteit is, is het belangrijk om in een tweede fase ook de uitwisseling van vissen waaronder paling te bevorderen. Nu staat de stuw maar sporadisch open waardoor migratie (in beide richtingen) beperkt is. Vermoedelijk komt er wel via lekverliezen aan de stuw glasaal binnen. Qua structuur, vooral dan stroomopwaarts (deel ingebuisd en deel verstevigde oevers) is er nog heel wat verbetering mogelijk. Zo zouden de oevers opnieuw meer natuurlijk kunnen ingericht worden met oog voor oever- en onderwatervegetatie. Wat de Waterloop-zonder-Naam betreft leek deze ecologisch vrij waardevol ondanks de beperkte diversiteit aan vissen. Aandachtspunt hier is het in de gaten houden van de verdere ontwikkeling van de smalbladige waterpest die een potentieel invasieve soort is. Momenteel lijken de twee inheemse zuurstofplanten de verspreiding van smalbladige waterpest wel onder controle te houden via concurrentie voor plaats en voeding. Mogelijks bevindt er zich nog een migratieknelpunt ter hoogte van het pompstation gesitueerd aan de Ijzer. De beperkte visdiversiteit hoeft echter geen probleem te vormen voor verdere ontwikkeling en naar ecologische waarde toe. Indien mogelijk zou het ecologisch potentieel nog vergoed kunnen worden indien men een deel van de

oevers zou kunnen afschuiven zodat de rietkraag beter tot ontwikkeling kan komen, maar de waterloop ook interessanter is voor amfibieën.